

СТАНОВИЩЕ

НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД НА ТЕМА: Стратегии за развитие при деца с умствена изостаналост в условията на дневен център.

*По област на висше образование: 1. Педагогически науки.
Професионално направление: 1.2. Педагогика (Специална педагогика – Педагогика на деца с интелектуална недостатъчност)*

Докторант: Константин Антонов

Автор на становището: проф. д-р Катерина Караджова

Дисертационният труд е посветен на един много интересен и в момента недостатъчно добре проучен въпрос. Това е въпросът, свързан с необходимостта от промяна на традиционните методи и подходи за развитие на децата с умствена изостаналост в условията на дневен учебен център. Във връзка с това се обосновава и възможността за прилагането на адекватни, иновативни и навременни стратегии, подкрепящи децата с умствена изостаналост. От тази гледна точка темата е както актуална и значима, така и с много приложни аспекти за педагогическата теория и практика.

Дисертационният труд е разработен върху 291 стандартни страници, което включва увод, три глави, които са обособени самостоятелно, изводи и препоръки, приноси, заключение, списък на използваната литература и приложения.

В увода се обосновава изборът на темата и се представят основните моменти от организацията и провеждането на теоретико-приложното изследване.

Формулираната цел е амбициозна и значима, а именно повишаване нивото на когнитивно функциониране при деца с умствена недостатъчност. Това според автора може да бъде постигнато чрез въвеждането на някои неконвенционални средства за въздействие в условията на дневен център.

Изследваната проблематика и съответно задачите, които си е поставил докторантът, са недостатъчно проучени, което е предпоставка за разработването на сериозен дисертационен труд.

В първата глава се прави обширен теоретичен анализ на парадигмата умствена изостаналост, както и на някои традиционни

форми и средства за въздействие върху тях в условията на дневен център.

Теоретичните интерпретации в тази част са в съответствие с новия Закон за предучилищното и училищното образование, който регламентира децентрализацията на специалната и допълнителна подкрепа за децата с увреждания и създава условия за обособяването на неограничен брой центрове за подкрепа и личностно развитие.

Направените анализи и обобщения тук са добра основа за провеждането на надеждно, качествено експериментално изследване.

Във втората глава се представя дизайнът на експерименталното изследване. Задълбочено и професионално докторантът обосновава основните компоненти от инструментариума на своето изследване. Целта и задачите са прецизно формулирани, а хипотезите са логическо следствие от тях. Технологията на изследването е обяснена точно и изчерпателно. Изследваните лица от експерименталната и контролната група са описани обективно, а изследваните показатели са подбрани сполучливо. Първичните данни са представени таблично, което улеснява последвалите качествени и количествени анализи. Изследователският план отразява последователността и значимостта на извършеното изследване.

В третата глава са реализирани количествените и качествени анализи на проведените експериментални изследвания. В процеса на експерименталните интерпретации се потвърждават или отричат някои от формулираните хипотези.

Приносни моменти.

Приемам реалността на описаните приносни моменти от докторанта. Те са много обобщени с оглед на тяхната широка приложимост в научно-теоретичен и практическо-приложен план.

Аз ще очертая някои по-конкретни, които определят високата стойност на дисертационния труд:

1. Богато теоретично изследване, което е с познавателна и информационна стойност;
2. Всеобхватност на изследването. Докторантът включва деца с различни степени, форми и разновидности на умствената изостаналост, деца с множество увреждания, текущи заболявания и аутизъм. Паралелно

с това Константин Антонов изследва специалисти, които са част от персонала на дневните центрове, както и родители или настойници;

3. Голямо разнообразие и богатство на експерименталните методики. Ще спомена обучаващия експеримент, анкетите за специалистите и анкетите за родителите;

4. Прецизните качествено-количествени интерпретации, които позволяват да се потвърдят или отхвърлят формулираните хипотези;

5. Задълбочени анализи по посока динамиката на развитие както на експерименталната, така и на контролната група. Маркирани са различните стойности за потребност от помощ при различните групи изследвани лица;

6. Направените изводи и препоръки имат перспективен характер както за теорията, така и за практика.

Коментари и препоръки:

1. Имам коментар относно контролната група деца. Това са децата от ЦНСТ (Център за настаняване от социален тип), с които докторантът е провел обучаващ експеримент. Представянето на тази група е недостатъчно, макар че тяхното участие до голяма степен предопределя направените анализи. Установените корелации в дисертацията се дължат не само на включването на алтернативни, подкрепящи дейности, но и на средата- факт, който не е намерил място в експерименталните интерпретации;

2. В перспективен план предлагам на докторанта да обобщи резултатите от направеното изследване, по-специално модифицирания обучаващ експеримент, и да се опита да разработи програма за работа с деца с умствена недостатъчност в условията на дневен център.

Авторефератът е разработен върху 55 страници, отговаря на изискванията и дава съществена информация за дисертационния труд и направените изследвания. В автореферата са представени лаконично, но точно най-важните моменти от дисертационния труд.

Докторантът Константин Антонов има пет самостоятелни публикации, едната от които е в Годишник на СУ Св. Климент Охридски“. Това е напълно достатъчно за допускане до публична защита.

Професионалното развитие на Константин Антонов е тясно свързано с проблемите на децата с умствена недостатъчност и възможностите за тяхното приобщаване в общообразователното училище или дневен център. Като студент по специална педагогика, редовен докторант, хоноруван асистент и ресурсен учител той е натрупал доста опит и практически умения и знания, които ще допринесат за неговото научно-теоретическо израстване.

Заключение:

Представеният от Константин Антонов дисертационен труд отговаря на всички изисквания за обем, съдържание и структура.

Въз основа на всичко положително, описано и аргументирано в моето становище, с убеденост мога да заявя, че рецензията има своите качества и достойнства и предлагам на **УВАЖАЕМОТО НАУЧНО ЖУРИ** да гласува с положителен вот за присъждането на Константин Антонов образователна и научна степен „доктор“ по Педагогика (Специална педагогика- Педагогика на деца с интелектуална недостатъчност).

Автор на становището:

Проф. д-р К. Караджова

30.04.2017г.